

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre VII](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 13 : De Niobe](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - VI, 13 : De Niobe

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[72\] : De Niobe](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre VI

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - VI, 13 : De Niobe](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre VI

[Mythologie, Paris, 1627 - VI, 14 : De Niobé](#) est une transformation de ce document

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre VI

[Mythologie, Lyon, 1612 - VI, 13 : De Niobé](#) est une traduction de ce document

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener Digitalisierungszentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 613-619

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques et historiques [Niobé](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 28/04/2023

ricordia planè dignum, tot bella pro religionibus orientur. Est enim verus Dei cultus in ratione, & pietate, & integritate; non in armatis, aut in equorum cataphactorum pectoribus, aut in bellicis tormentis collocandus: neque qui plus potest in bello, is magis est religiosus, aut magis vir bonus, sed qui probabiliorem sui consilij rationem afferre poterit. Quis enim animo per enses aut nitentes galeas persuaserit, qui, cum diuinus sit, nullam vim omnino patitur? Nullum est tormentum bellicum neque fortius neque maioris impetus ad animum impellendum, quàm sit ratio: qua sola victus animus vel victricem sequitur rationem, vel ita pudore deterritur, ut oculos attollere aduersus victricem sine pudore minimè possit. Verùm hæc alterius sunt negotij, nos iam ad institutum opus redeamus. Ac de Niobe dicatur.

De Niobe. CAP. XIII.

NIobe, quam Tantali & Euryanassæ, alij Pelopis, vel (vt alij putarunt) Taygetes vnus ex Pleiadibus filiam fuisse narrant, multorum filiorum fuit mater: quæ cum gloriaretur supra modum tum ob illorum multitudinem, tum etiam ob formæ præstantiam, ausa est se Diis immortalibus comparare, vel etiam antepone. Sic enim gloriatur apud Ouid. libro sexto Metamorph.

*Quis furor auditos, inquit, præponere visis
Cælestes? aut eur colitur Latona per aras?
Numen adhuc sine thure meū est? mihi Tantalmus autor,
Cui licuit soli superarum attingere mensas.
Pleiadum soror est genitrix mea: maximus Atlas
Est unus, at herinum qui fert cernicibus axem:
Iupiter alter unus, socero quoque gloriatur illo.
Me gentes metunt Phrygia, me regia Cadmi
Sub domina est; fidibusq; mei commissam aris
Mantia cum populis à meq; virosq; reguntur.
In quancunque domus aduertit lumina partem,
Immensa spectantur opes, accedit eodem
Digna Dea facies, huc natus ad iuce septem,
Et totidem iuuenes, & mox generosq; nurusq; que.
Quarite nunc habeat quam nostra superbia causam.
Quæque modo audetis genitam Titanida Cao*

Latonam praeferre mihi.

Atheniensis tamen Apollodorus Nioben scribit libro primo Bibliothecæ fuisse Phoronei regis Peloponnesi & Laodices filiam, cum Tantalum alij dicerent fuisse eius patrem. Nonnulli hanc Zetho, alij Alalcomeneo, alij nupsisse Amphioni Thebano dicunt, ut est in libro tertio Bibliothecæ. Verum cum duæ fuerint Niobæ, ut arbitror, de Tantalii filia solum sermo est. De numero filiorum, quos illa Amphioni peperit, non conveniunt inter se scriptores: Herodotus duos tantum mares, ac tres foeminas Niobes fuisse scripsit, ut testatur idem Apollodorus. Homerus lib. ultimo Iliad. sex mares, & totidem foeminas illam habuisse ita inquit:

τῆπιρ δ' ὠκυπαιδὲς ἐνὶ μεγάροισιν ὄλεσσε
ἕξ μὲν θυγατέρας, ἕξ δ' υἱὸς ἰβρώστας.

Namque domi periere illi bis pignora sena:

Sex nata, totidemque mares, pulcherrima pubes.

At Hesiodus decem mares ac totidem foeminas peperisse Nioben credidit, ut scripsit idem Apollodorus. Alij septem mares, & totidem foeminas fuisse maluerunt, quæ communior est sententia. Verum illa ob filiorum præstantiam non solum aucta est (ut dicebatur) Latonam in contumeliam felicitatis provocare, sed etiam contumelias & impudicis verbis ita lacessit & irritavit, ut Diana sex filias, at Phoebus totidem filios puberes sagittis confecerit, ut ait Plutarchus in libro de superstitione. Occisæ sunt domi filix, at in Cithærone venantes mares ab ipso Phœbo. aiunt Ismenum unum è filiis Niobes ab Apolline ictum impatientia doloris se in fluvium Cadmi pedem vocatum coniecisse, qui post ab ipso fuit dictus Ismenus in Boeotia non procul à Thebis. Quidius tamen inquit quatuordecim fuisse cæcos, cui sententiæ assentitur etiam Antipater in his carminibus:

τὰνταλὸς ἄλλ' ἀλλ' εἰς ἐπὶ τὰ τέκνα τικῶσσε
γατρὶ μὴ θοιβῶν θυμῶ καὶ λ' ἔτι μὲν.
κίρα γὰρ πρὸ πύμψι κόρῃς φέρον, ἄρσοι δ' ἄρσιν.
διατοὶ γὰρ διατὰς ἕκαστον ἰβρώστας.
αἱ δὲ τόσῃς ἀγίλας μάτρ' πάρος, ἀ πάρος θύσασαι,
ὕδ' ἔφ' ἐνὶ τλάμων λείπεται μικρόμην.
μάτρ' δ' ἔχ' ὑπὸ παισὶν, ὅπερ εἶμις, ἀλλ' ὑπὸ ματρὸς
παισὶν ἐς ἀλγὺν πᾶσις ἄροντο τάφους.

τάτταλα

ΥΠΕΡΤΑΛΙ ΚΑΙ ΔΙΟΝ ΓΑΛΩΝΑ ΔΙΩΛΕΟΝ, ΚΑΙ ΟΙΟΚΕΡΑΙ
 Χ' Α ΜΑΙ, ΙΝ ΠΡΩΤΗΝ ΣΕΙ Δ' ΑΠΙ ΔΕΙΜΑ ΛΙΒΟΙ.

*Tantalus hac ipsa, hac bis septem pignora eodem
 Ventre tulit, malet Phœbus, & alma forari
 Mai maribus eadem tulit, atque puella puellis,
 Prostrante duas sic duo & hi hebdomadas.
 Quaque parens fuerat quondam ditissima natis,
 illa senectutis est orbata relicta parens.
 Nec, veluti mos est, matrem comitata sepulchro
 Pignora sunt natos sed comitata parens.
 Tantalæ, τεῖ, τωῶ, nec auis sanguine natam
 Lingua; tibi lugens saxea forma timor.*

Fuerunt autem nomina filiorum Niobes, ut ait Zetzes histor. 142. quintæ Chiliad. Sipylos, Agenor, Phædimus, Ismenus, Eupnytus, Tantalus, Damafichthon: filix Neæra, Cleodoxe, Astyoche, Phaeta, Pelopia, Egyge, Chloris. At Apollodorus Minyuum pro Eupnyto dixit, & filias ita nominari: Ethostram seu Theram, Cleodoxam, Astyochen, Phthiam, Pelopiam, Astyctatheam, Ogygiam. Ovidius tamen Alphenorem vel Ilioneum filius Niobes adiecit. Pausanias Argum Niobes filium memorat in rebus Corinthiacis, alij Amyclam quandam nominarunt, alij Genuam, quamvis plerique crediderint Genuam fuisse Axiothæ vxoris Promethei filiam, quæ Genuæ vrbis fundamenta iecerit in litore maris Ligustici, alij instaurasse propè euerfam maluerunt. Isacius Homoloidem & Pelagum filios fuisse Niobes inquit, & Pelago quidem patrem Iouem tribuit: cum primam omnium mulierum inquit Apollodorus cum Ioue congressam fuisse, ac peperisse ex illo Argum. Chloris præterea fuit aliquando Melibœa vocata, quam vnâ cum Amycla è fœminis superfuisset memorant, è maribus verò Amphionem, quia illæ Latonam supplices vt sibi parceret precate sunt, vt ait Pausanias in Atticis. Cùm tantam filiorum copiam vno die Niobe amisisset, quæ est rerum humanarum inconstantia, non magis prudens fuit in ferendis aduersitatibus, quàm fuerat in felicitate, & rerum omnium copia. Dicitur igitur Deorum miseratione, cùm tantam doloris magnitudinem perferre non posset, in saxum fuisse conuersa, vt significauit Ouid. lib. 1. de Ponto:

Felicem Nioben quamuis tot funera vidit,

Q 4

Qua posuit sensum saxea facta malis.

Et Callimachus in hymno in Apollinem:

καὶ μὲν ὁ δεικρὺς ἐναθάμιτι ἄλλα πῖτρος,
ὅστις ἐνι φρυγίῃ διπρὸς λίθος ἐστὶ κταί,
μάραρον ἀντὶ γυναικὸς οἰζυρὸν τι χανέοντ.

Differt petra suos pariter lachrymosa dolores

Humida qua quondam Phrygiis induruit oris:

Nunc quoque marmor hiat triste & lacrymabile quiddam.

Fama est Nioben visa filiorum morte è Thebis in Sipylum cōtendisse, quare scripsit Pausanias in Atticis, huius imaginem filicem ac prætuptam crepidinem in Sipylo fuisse, quæ quasi ad opticam rationem excisa, prope existenti neque lugentis, neque mulieris quidem formam præ se ferret: at procul existentibus & mulier, & mœsta & lugens videretur. De illa imagine, quod esset in Sipylo Mygdoniæ monte, ita meminit Ovidius in epist. Acontij:

Quaque superba parens saxo per corpus aborto

Nunc quoque Mygdonia flebilis astat humo.

Facta fuit autem lapidea non repente, cum id à Diis poposcisset, sed paulatim, ut videtur Sophocles in Antigone his versibus significasse:

ἤκουσα δὲ Λυγοτάτην ὀλίγη

ταῖς φρυγίαν ξίνας

Ταντάλη, Σιπύλης πρὸς ἄκρον

ταῖν, κισσὸς ὡς ἀπυθῆς,

παιτρικὰ βλάστα δάμαστος.

Audius matris bitumata perisse

Phrygiam hospitem

Tantali, Sipylo in summo:

Quam hedera in morem pernicaciu

Saxosum germen domuit.

Quam idem poeta in saxeo sepulchro lachrymari inquit in Electra, cum sepulchrum sit eius corpus lapideum factum. Atque hæc de Niobe Tantali filia omnia propè dicta sunt. Niobe fuit Phoronei Peloponnesiaci principis, & Nymphæ Telodices, vel Laodices filia, de qua dictum est superius, atq; eadem fuit soror Apidis: qui cum asperius in Peloponneso imperaret, à Telxione de medio fuit sublatus: cum tamen alij non sororem, sed matrem Apidis Argiuorum & Sicyoniorum regis il-

lam

Iam fuisse dicant : qui regno postea Argiuotum Ægialeo fratri permissio in Ægyptum profectus, Isidem uxorem duxit, ibique regnavit. Multis deinde beneficijs in homines Ægyptios collatis, multis rebus utilibus humanæ vitæ inuentis, Serapidis nomine eximie cultus fuit post mortem ab Ægyptijs, & sub forma bouis viui eius nume honoratum : quoniam id animal humano generi omnium cæterorû ferè sit utilissimum. Scriptum reliquit Pausanias in Arcadicis non quouis anni tempore, sed æstate tantum Niobes statuam lachrymari solitam. Similem mutationem passa fuisse dicitur anus quedam ob iram Venericnam in saxum & ipsa fuit conuersa. Fabulantur enim, quod cum Venus Dijs esset irata, quia passi fuissent ipsam cum Marte à Vulcano in rete ligari, & idcirco in sylvas Caucasias se abdidisset ob pudorem, eam Dij omnes frustra diu quæsierût, at anus locû indicauit vbi latebat Venus, cum à Deo quodam fuisset interrogata, quare illam ita mutauit : de qua ita meminit Lycophron in hoc carmine:

ἤδη πῖμα πῖλας ἑταῖρῶν μαρμαρυγῆν ἴλω δίματ.

Anus q̄, factam marmor ipsam frigidum,

Fama est præterea quod cum Apollo & Diana superioris Niobes filios interemissent, Iupiter omnes homines in lapides per nouem dies conuertit, ac decimo die priori formæ restituens permisit vt illi sepelirentur.

¶ Hæc fabulosa sunt quæ de Niobe passim circumferuntur. Nunc antiquorum sententiam ex his exprimamus. Quemadmodum per superiora exempla nos antiqui sapientes ad beneficentiam atq; ad liberalitatem adhortabantur, cum & nauem, & captam cœlestem, & multa animalia vel in cœlum inter astra retulerint, vel diuinis honoribus profecti sint: ita per hoc exemplum ab arrogantia temeritateque retrahentes, ad prosperas fortunæ vicissitudines æquo animo ferendas nos alliciebant. Fuit Niobe Tantali & Euryanassæ filia : ac Tantalus auaritia, Euryanassa opulentia est. ex his nascitur mortalium superbia, cuius & Deorum despicientia, & amicorum cōtempus, & beneficiorum vel à Dijs vel ab hominibus acceptorum obliuio, affectæ esse consueverunt. Hæc igitur Niobe siue superbia, siue temeritas putanda sit tantam filiorum multitudinem circa se circumspicit, vt mirificè animus extollatur. nam ex altera parte diuitias, honores propè diuinos, qui diuitijs ha-

bentur, ac nobilitatem maiorum: ex altera amicos complures, & affines, & clientelas frequentes, & effusam vndiq; salutantiū multitudinem hæc intuetur: quare se inuidiam & omnes humanas facultates longo interuallo superasse putat, ac neq; Deū quidē ipsum vel feliciorē, vel potentiorē esse arbitratur. Vbi aliqua domus vel ciuitas in tantū superbiz creuerit, vindictam Dei & euerfionē proximam esse scito, vt per hanc fabulam admonemur. Nam vbi quis ita fuerit elatus animo, tūc eum neq; filij, neq; affines, neque nobilitas, à diuina vindicta protegere possunt: quia nullæ tam immensæ sunt facultates, quas vno die diuina potentia euertere non possit. Vbi fortunæ concussæ sunt, terga vertunt affines, priores amici diffugiunt, nulla reliqua est clientela, solus incedit, quem antea multi stipabant, à nemine salutatur, sordet nobilitas sine diuicijs ab omnibus neglecta. Ad deprimendam igitur temeritatem mortalium Nioben introduxerūt antiqui multis præclaris rebus gloriantem, quæ tanta felicitate elata fuerat, vt vel Deos ipsos paruifaceret, quam tamen repente ex omni felicitate deiectam dixerunt. Ad has calamitates ita Niobe obstupuisse dicitur, vt neque lacrymas, neq; vocem, neq; lamentationem vllam emisisset: de qua ita scripsit Cicero libro tertio Tuscul. disput. & Niobe fingitur lapidea, propter æternum credo in luctu silētium. Quod si animo non ita fuisset temerario, neque tantopere felicitate elata, in eas calamitates non incidisset: aut si contigisset illi respicere post acceptam cladem, seq; non perpetuò virentia germina, vt ita dicam, peperisse cognouisset, sed quæ vbi collibuisse Deo, atescere possent; & diuinæ voluntati satisfacisset, & non fuisset in lapidem cōuersa. Est enim sapienti semper illud sapiens dictum in ore habendum, quod ita dicit:

οὐδὲ μὴ κτὸς ἐδέετο τυχεῖν ἄπορῳ.

Est nemo felix, hoc nisi præstet Deus.

Fuerunt qui rem ad historiam referte conati sint, dixerintque acerbissimam pestilentiam aliquando fuisse in Phrygia, atque eodem die Niobes filios omnes interiisse, cum multos haberet. Atq; cū pestilentiz autor sit Sol & Luna, quia ex calore vaporumq; copia illa nascatur, proditū est in fabulis Apollinē & Dianam illos sagittis confodisse, ad tantos dolores cum obstupisset, & propè sine sensu Niobe mater eorum videretur, dixerūt fabularum artifices illam fuisse in lapidem conuersam.

Dicit

Dicti sunt homines eo tēpore in saxa à Ioue mutati, quia crudeles sunt homines & inhumani ob merum in his opportunitatibus, neq; vilius est vel affinitatis, vel amicitiae firmus nodus. Verùm cum decimo die cessasset pestilentia, tunc sepulturam dicuntur obtinuisse. at nunc de Thamyri dicamus.

De Thamyri. CAP. XIII.

THAMYRIS Philammonis & Arfiz filius, vel potius Agriopæ nymphæ ut quidam maluerunt, genere Threicius fuisse creditur, cum Agriopa fuerit incola Parnassi; quæ cum in utero gestaret, fertur Odryfas migrasse, cum Philammon eius nuptias recusaret, unde Thracem postea Thamyrim crediderunt. fuerunt enim Odryfæ vrbs Thraciæ per id tempus sanè nobilis & opulenta. Thamyris igitur vbi adoleuisset, forma corporis præstâtissimus ob animi dotes omni laudum genere floruit. atq; inter cæteras eius virtutes illa etiam commemoratur, quòd eius carmen ita sonorum, itaq; concinnum fuit ut ab ipsis Musis compositum videretur. Scriptum reliquit Plutarchus in lib. de Musica huc bellum à Titamibus aduersus Deos gestum tanta concinnitate orationis, tantaq; modulationis inauitate composuisse, ut nullum poema videri posset præstantius. Sed quoniam cum præstantia ingeniorum semper serè coniuncta est superbia, arrogantia, & penè temeritas, & cæterorum in eo genere præstantium contemptus, ausus est Thamyris vel Musas ipsas, per quas ipse cæteros antecelluit, cõtēnere, conuicijs afficere, & in certamen cantus prouocare, cum gratias potius illis pro acceptorum magnitudine agere conueniret. Hic Thamyris cū esset in Messenia, atq; ex OËchalia ciuitate Dorium versus (illud fuit vrbs nomen) proficiscebatur, Musasq; in certamen cantus prouocasset, dicitur illas obuias habuisse: cum quibus pæctus est, si vicisset, se velle cum omnibus congregari: sin victus fuisset, illarum arbitrato se pœnas subiturum, ut scripsit Myrteanus Asclepiades, qui à Musis victus statim oculis captus fuit, & canendi scientia priuatus, ut testatur Homerus in secundo Iliadis his carminibus:

καὶ αὐρίων, ἰνδὰ τῆ μῦσαι
 ἀντέμνται, Θάμυριν τὸν ὀρθίκα πύλας ἀοιδῆς,
 οἰχαλίησι ἰόντα παρ' Εὐρύτη Οἰχαλίηος.
 εἴ ποτε γὰρ εὐχόμενος νικῆσαι, ἢ περ εἰ αὐτὰρ